

Lontoon julkilausuma

Kohti eurooppalaista korkeakoulutusaluetta: haasteisiin vastaaminen maailmanlaajuisessa toimintaympäristössä

1 Johdanto

- 1.1 Me, Bolognan prosessiin osallistuvien maiden korkeakoulutuksesta vastaavat ministerit, olemme tavanneet Lontoossa arvioidaksemme Bergenissä vuonna 2005 pidetyn kokouksemme jälkeen saavutettua edistystä.
- 1.2 Yhteisten jäsenyyskriteeriemme perusteella toivotamme Montenegron tasavallan tervetulleeksi mukaan Bolognan prosessiin.
- 1.3 Viimeisten kahden vuoden aikana tapahtuneen kehityksen ansiosta olemme päässeet huomattavasti lähemmäs eurooppalaisen korkeakoulutusalueen (EHEA) toteutumista. Rikkaan ja monipuolisen eurooppalaisen kulttuuriperintömme turvin kehitämme korkeakoulujen autonomiaan, akateemiseen vapauteen, yhtäläisiin mahdollisuuksiin ja demokratian periaatteisiin perustuvaa eurooppalaista korkeakoulutusaluetta. Nämä periaatteet edistävät liikkuvuutta, parantavat työllistettävyyttä sekä lisäävät Euroopan vetovoimaa ja kilpailukykyä. Toteamme, että tulevaisuudessa korkeakoulujärjestelmiä on jatkuvasti mukautettava muuttuvaan toimintaympäristöön, jotta eurooppalainen korkeakoulutusalue säilyttää kilpailukykyä ja kykenee vastaamaan tehokkaasti globalisoitumisen haasteisiin. Toisaalta ymmärrämme, että Bolognan uudistusten toteuttaminen on mittava tehtävä, ja arvostamme kaikkien prosessiin osallistuvien kumppaneiden jatkuvaa tukea ja sitoutumista. Olemme tyytyväisiä siihen panokseen, jonka työryhmät ja seminaarit ovat antaneet kehityksen vauhdittamiseksi. Sovimme kumppanuuteen perustuvan keskinäisen yhteistyön jatkamisesta siten, että tuemme toistemme toimintaa ja edistämme hyvien käytäntöjen vaihtoa.
- 1.4 Sitoudumme edelleen korkeakoulujärjestelmien yhteensopivuuden ja vertailukelpoisuuden lisäämiseen ja samalla niiden monimuotoisuuden kunnioittamiseen. Toteamme, että perinteisinä oppimisen, tutkimuksen, luovuuden ja tietämyksen siirron keskuksina korkeakouluilla on huomattava vaikutus yhteiskuntakehitykseen, ja ne ovat avainasemassa myös yhteiskuntiemme perusarvojen määrittelyssä ja eteenpäin siirtämisessä. Tavoitteenamme on varmistaa, että korkeakouluilla on tarvittavat voimavarat kaikkien päämääriensä toteuttamiseen. Tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiudet aktiiviseen kansalaistoimintaan demokraattisessa yhteiskunnassa; valmistaa heitä tulevaan uraansa ja antaa heille mahdollisuus kehittyä yksilöinä; luoda sekä ylläpitää laajaa ja korkeatasoista tietoperustaa; ja edistää tutkimusta ja innovaatioita.
- 1.5 Näin ollen korostamme vahvojen, monipuolisten, riittävästi rahoitettujen, autonomisten ja vastuullisten korkeakoulujen merkitystä. Syrjimättömyyden ja tasavertaisen saatavuuden periaatteita olisi noudatettava ja edistettävä koko eurooppalaisella korkeakoulutusalueella. Sitoudumme vaalimaan näitä periaatteita ja varmistamaan, ettei opiskelijoita eikä henkilökuntaa syrjitä millään tavoin.

2 Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen edistyminen

- 2.1 Tilanearvioraporttimme sekä Euroopan yliopistoliiton (EUA) Trends V -raportti, Euroopan kansallisten opiskelijajärjestöjen liiton (ESIB) Bologna With Student Eyes

-raportti ja Euroopan koulutusalan tietoverkon Eurydicen Focus on the Structure of Higher Education in Europe -raportti osoittavat, että viimeisten kahden vuoden aikana on edistytty yleisesti ottaen hyvin. Yhä yleisemmin on tiedossa, että prosessin merkittäviä tuloksia ovat siirtyminen opettajavatoisuudesta opiskelijakeskeisempään korkeakoulutukseen. Tuemme jatkossakin tätä tärkeää kehitystä.

Liikkuvuus

- 2.2 Henkilöstön, opiskelijoiden ja tutkinnon suorittaneiden liikkuvuus on olennainen osa Bolognan prosessia ja tarjoaa tilaisuuden kehittyä yksilönä, laajentaa yksilöiden ja korkeakoulujen keskinäistä kansainvälistä yhteistyötä, parantaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua sekä toteuttaa käytännössä eurooppalaista ulottuvuutta.
- 2.3 Vuodesta 1999 on edistytty jonkin verran, mutta monia haasteita on vielä edessä. Liikkuvuuden esteistä näkyvimpiä ovat maahanmuuttoon, tutkintojen tunnustamiseen, vähäisiin taloudellisiin kannustimiin ja joustamattomiin eläkejärjestelyihin liittyvät kysymykset. Mielestämme kunkin valtion hallituksen on tarvittaessa helpotettava viisumien sekä oleskelu- ja työlupien myöntämistä. Koska nämä toimenpiteet eivät kuulu korkeakoulutuksesta vastaavien ministereiden toimivaltaan, lupaamme edistää tätä alaa ratkaisevasti työskentelemällä omien maiden hallituksissa. Kansallisena tavoitteenamme on panna kokonaan täytäntöön hyväksytyt tutkintojen tunnustamisvälineet ja -menettelyt ja suunnitella lisäkannustimia sekä henkilöstön että opiskelijoiden liikkuvuudelle. Tässä yhteydessä on lisättävä huomattavasti yhteisten ohjelmien määrää ja kehitettävä joustavia opinto-ohjelmia sekä kehoitettava korkeakouluja ottamaan suurempi vastuu henkilöstön ja opiskelijoiden liikkuvuudesta, jonka on toteuduttava tasapuolisemmin kaikkialla eurooppalaisella korkeakoulutusalueella.

Tutkintorakenne

- 2.4 Kolmisykliseen tutkintojärjestelmään perustuvan eurooppalaisen korkeakoulutusalueen toteuttaminen on edistynyt hyvin kansallisella tasolla ja korkeakouluissa. Kahdessa ensimmäisessä syklissä kirjoilla olevien opiskelijoiden määrä on lisääntynyt huomattavasti, ja rakenteelliset esteet syklien välillä ovat vähentyneet. Myös strukturoitujen tohtoriohjelmien määrä on lisääntynyt. Korostamme opinto-ohjelmien uudistamisen merkitystä: sen ansiosta tutkinnot vastaavat paremmin sekä työmarkkinoiden että jatko-opiskelun tarpeisiin. Tulevaisuudessa olisi keskityttävä poistamaan esteitä, jotka haittaavat tutkintocykleihin osallistumista ja syklistä toisen siirtymistä, sekä pantava asianmukaisesti täytäntöön oppimistuloksiin ja opiskelijoiden työmäärään perustuva eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmä ECTS. Korostamme, että on tärkeää parantaa tutkinnon suorittaneiden työllistettävyyttä ja toteamme, että tätä aihetta koskevien tietojen keräämistä on kehitettävä.

Tutkintojen tunnustaminen

- 2.5 Korkeakoulututkintojen, opintosuoritusten ja aiempien opintojen oikeudenmukainen tunnustaminen - myös epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen tunnustaminen - on olennainen osa eurooppalaista korkeakoulutusalueetta sekä sen sisällä että kansainvälisesti. Ymmärrettävät ja vertailukelpoiset tutkinnot sekä koulutusjärjestelmistä ja tutkintojen viitekehyksistä helposti saatava tieto ovat edellytyksiä kansalaisten liikkuvuudelle sekä eurooppalaisen korkeakoulutusalueen vetovoiman ja kilpailukyvyyn säilymiselle jatkossakin. Vaikka olemmekin tyytyväisiä siihen, että 38 Bolognan prosessin jäsenmaata, niiden joukossa myös Montenegro, ovat tähän mennessä ratifioineet tutkintojen tunnustamista koskevan Euroopan

neuvoston ja Unescon Lissabonin yleissopimuksen, kehotamme muita jäsenmaita tekemään sen mahdollisimman pian.

- 2.6 Tutkintojen tunnustamista koskevan Lissabonin yleissopimuksen, ECTS:n ja korkeakoulututkintotodistuksen liitteiden täytäntöönpanossa on edistytty, mutta valtioiden ja korkeakoulujen erilaisten tunnustamiskäytäntöjen tulisi olla keskenään johdonmukaisia. Tutkintojen tunnustamiskäytäntöjen parantamiseksi kehotammekin Bolognan seurantaryhmää huolehtimaan siitä, että Euroopan tiedotuskeskusten verkko ENIC ja tutkintotodistusten akateemisen tunnustamisen kansallisten tiedotuskeskusten verkko NARIC analysoivat kansalliset toimintasuunnitelmamme ja levittävät hyviä käytäntöjä.

Tutkintojen viitekehykset

- 2.7 Tutkintojen viitekehykset ovat tärkeitä välineitä, joilla edistetään vertailukelpoisuuden ja avoimuuden toteuttamista eurooppalaisella korkeakoulutusalueella ja helpotetaan opiskelijoiden liikkuvuutta sekä korkeakoulujärjestelmien sisällä että niiden välillä. Viitekehysten avulla korkeakoulujen pitäisi myös pystyä kehittämään oppimistuloksiin ja opintosuorituksiin perustuvia opintomoduuleja ja -ohjelmia sekä parantamaan tutkintojen ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista.
- 2.8 Toteamme, että tutkintojen kansallisten viitekehysten toteuttamisessa on päästy alkuun, mutta tehtävää on vielä paljon. Sitoudumme panemaan vuoteen 2010 mennessä kokonaisuudessaan täytäntöön eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen yleisen viitekehysten mukaisesti sertifioidut tutkintojen kansalliset viitekehykset. Koska pidämme tehtävää haastavana, kehotamme Euroopan neuvostoa edistämään kokemustenvaihtoa tutkintojen kansallisten viitekehysten suunnittelun yhteydessä. Korostamme, että tutkintojen viitekehykset olisi suunniteltava siten, että ne edistävät opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta ja parantavat työllistettävyyttä.
- 2.9 Olemme tyytyväisiä siihen, että eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen yleisen viitekehysten mukaiset tutkintojen kansalliset viitekehykset ovat yhteensopivia myös eurooppalaista tutkintojen viitekehystä elinikäisen oppimisen edistämiseksi koskevan Euroopan komission ehdotuksen kanssa.
- 2.10 Mielestämme eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen yleinen viitekehys, jonka hyväksyimme Bergenissä, on olennainen osa eurooppalaisen korkeakoulutuksen edistämistä maailmanlaajuisessa toimintaympäristössä.

Elinikäinen oppiminen

- 2.11 Tilannearvioraportin mukaan useimmissa maissa on käytössä joitakin joustavan oppimisen muotoja, mutta elinikäistä oppimista edistävien joustavien oppimispolkujen järjestelmällisempi kehittäminen on vasta alkuvaiheessa. Siksi kehotamme Bolognan seurantaryhmää lisäämään hyvien käytäntöjen vaihtoa ja muodostamaan yhteisen käsityksen korkeakoulutuksen merkityksestä elinikäisessä oppimisessä. Vain muutamissa eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen kuuluvissa maissa aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen on opiskelemaan pääsyä ja opintosuorituksia ajatellen hyvin kehittynyt. Kehotamme Bolognan seurantaryhmää sekä ENIC- ja NARIC-verkostoja yhdessä suunnittelemaan ehdotuksia, joilla edistetään aiempien opintojen tunnustamista.

Laadunvarmistus ja Euroopan laadunvarmistuselinten rekisteri

- 2.12 Bergenissä hyväksytyillä eurooppalaisen korkeakoulutusalueen laadunvarmistusstandardeilla ja -suuntaviivoilla (ESG) on saatu aikaan huomattavia muutoksia laadunvarmistuksessa. Kaikki maat ovat aloittaneet niiden toteuttamisen, ja jotkin maat ovat edistyneet huomattavasti. Erityisesti ulkoinen laadunvarmistus on parantunut tuntuvasti. Opiskelijoiden osallistuminen on lisääntynyt kaikilta osin vuodesta 2005 lähtien, vaikka parantamisen varaa vielä onkin. Koska päävastuu laadusta on korkeakouluilla, niiden olisi jatkettava laadunvarmistusjärjestelmiensä kehittämistä. Myönnämme, että akkreditoinnin ja laadunvarmistuspäätösten vastavuoroisessa tunnustamisessa on edistytty, ja kehotamme laadunvarmistuselimiä jatkamaan keskinäistä kansainvälistä yhteistyötä.
- 2.13 Euroopan yliopistoliitto EUA, eurooppalainen korkeakoulutuksen laadunvarmistusyhdistys ENQA, eurooppalaisten korkeakoulujen liitto EURASHE ja Euroopan kansallisten opiskelijajärjestöjen liitto ESIB (E4-ryhmä) järjestivät vuonna 2006 yhdessä ensimmäisen eurooppalaisen laadunvarmistusfoorumin, jossa oli tilaisuus keskustella laadunvarmistuksen kehityksestä Euroopassa. Kehotamme näitä neljää järjestöä pitämään jatkossa vuosittain eurooppalaisen laadunvarmistusfoorumin, jotta edistetään hyvien käytäntöjen jakamista ja varmistetaan laadunparannuksen jatkuminen eurooppalaisella korkeakoulutusalueella.
- 2.14 Kiitämme E4-ryhmää siitä, että se noudatti kehotustamme edelleen kehittää korkeakoulutuksen laadunvarmistuselinten eurooppalaisen rekisterin käytännön toteutusta. Rekisterin tarkoituksena on tarjota kaikille sidosryhmille ja kansalaisille mahdollisuus saada vapaasti puolueetonta tietoa luotettavista laadunvarmistuselimistä, jotka noudattavat eurooppalaisen korkeakoulutusalueen laadunvarmistusstandardeja ja -suuntaviivoja. Näin ollen rekisteri lisää luottamusta korkeakoulutukseen eurooppalaisella korkeakoulutusalueella ja sen ulkopuolella sekä edistää laadunvarmistus- ja akkreditointipäätösten vastavuoroista tunnustamista. Suhtaudumme myönteisesti siihen, että E4-ryhmä perustaa yhteisvoimin rekisterin ehdottamansa toimintamallin pohjalta. Rekisteri on vapaaehtoinen, omarahoitteinen, riippumaton ja avoin. Rekisteriin ottamista koskevat hakemukset on arvioitava sen perusteella, täyttääkö elin eurooppalaisen korkeakoulutusalueen laadunvarmistusstandardit ja -suuntaviivat olennaisilta osin. Tämä osoitetaan kansallisten viranomaisten hyväksymällä riippumattomalla arviointiprosessilla, mikäli kyseiset viranomaiset tällaista hyväksyntää edellyttävät. Kehotamme E4-ryhmää raportoimaan meille säännöllisesti Bolognan seurantaryhmän kautta ja varmistamaan, että kahden toimintavuoden jälkeen rekisterin arvioi ulkopuolinen taho, joka ottaa huomioon kaikkien sidosryhmien näkemykset.

Tohtoriopiskelijat

- 2.15 Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen (EHEA) lähentäminen Euroopan tutkimusalueeseen (ERA) on edelleen tärkeä tavoite. Toteamme, että on tärkeää kehittää ja ylläpitää laajasti erilaisia tohtoriohjelmiä, jotka on kytketty eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen yleiseen viitekehukseen, välttämällä liiallista sääntelyä. Ymmärrämme myös, että kolmannessa syklissä järjestetyn koulutuksen kehittäminen sekä alkuvaiheen tutkijoiden aseman, uranäkymien ja rahoituksen parantaminen ovat ehdottomia edellytyksiä sille, että tutkimuskapasiteetin tehostamista, laadunparannusta ja eurooppalaisen korkeakoulutuksen kilpailukyvyyn parantamista koskevat eurooppalaiset tavoitteet saavutetaan.

- 2.16 Näin ollen kehotamme korkeakouluja ottamaan tohtoriohjelmat paremmin huomioon strategioissaan ja toimintalinjoissaan sekä kehittämään asianmukaisia uravaihtoehtoja ja -mahdollisuuksia tohtoriopiskelijoille ja alkuvaiheen tutkijoille.
- 2.17 Rohkaisemme EUA:a edistämään jatkossakin korkeakoulujen välistä kokemustenvaihtoa eri puolilla Eurooppaa toteutettavista lukuisista tohtoriohjelmissä sekä muista keskeisistä kysymyksistä, kuten avointa pääsyä koskevista järjestelyistä, valvonta- ja arviointimenettelyistä, siirrettävien taitojen kehittämisestä ja työllistyvyyttä parantavista käytännöistä. Pyrimme myös asianmukaisesti edistämään laajempaa tietojenvaihtoa rahoituksesta ja muista kysymyksistä hallitustemme välillä sekä muiden tutkimusrahoituksesta vastaavien elinten kanssa.

Sosiaalinen ulottuvuus

- 2.18 Korkeakoulutuksen avulla olisi edistettävä voimakkaasti sosiaalista yhteenkuuluvuutta, poistettava eriarvoisuutta sekä parannettava osaamis- ja pätevyystasoa yhteiskunnassa. Toiminnalla pitäisi siten pyrkiä maksimoimaan yksilöiden voimavaroja, jotka tukevat heidän omakohtaista kehitystään ja heidän panostaan kestäväen ja demokraattisen osaamisyhteiskunnan hyväksi. Meidänkin yhteiskunnallinen tavoitteemme on, että korkeakoulutukseen pääsevät ja osallistuvat sekä korkeakoulututkinnon suorittavat opiskelijat edustaisivat väestömme monimuotoisuutta. Painotamme erityisesti sitä, etteivät opiskelijoiden sosiaaliseen ja taloudelliseen taustaan liittyvät esteet saa haitata opintojen loppuunsaattamista. Näin ollen tavoitteenamme on edelleen huolehtia riittävästä opiskelijapalveluista, luoda joustavampia korkeakoulutukseen tähtäviä ja korkeakoulutuksen sisäisiä oppimisväyliä sekä lisätä osallistumista kaikilla tasoilla yhtäläisten mahdollisuuksien pohjalta.

Eurooppalainen korkeakoulutusalue maailmanlaajuisessa toimintaympäristössä

- 2.19 Olemme tyytyväisiä siihen, että Bolognassa sovitut uudistukset ovat eri puolilla maailmaa herättäneet huomattavaa kiinnostusta ja piristäneet eurooppalaisten ja kansainvälisten kumppaneiden keskustelua lukuisista aiheista, kuten tutkintojen tunnustamisesta, kumppanuuteen, keskinäiseen luottamukseen ja yhteisymmärrykseen perustuvan yhteistyön hyödyistä sekä Bolognan prosessin perusarvoista. Lisäksi toteamme, että jotkin maat muissa maanosissa ovat pyrkineet mukauttamaan korkeakoulujärjestelmänsä paremmin Bolognan viitekehukseen.
- 2.20 Hyväksymme strategian "Eurooppalainen korkeakoulutusalue maailmanlaajuisessa toimintaympäristössä" ja jatkamme työtä keskeisillä toiminta-aloilla, joita ovat eurooppalaista korkeakoulutusalueetta koskevan tiedotuksen edistäminen sekä korkeakoulutusalueen vetovoiman ja kilpailukyvyn parantaminen, kumppanuuteen perustuvan yhteistyön tehostaminen, poliittisen vuoropuhelun lisääminen ja tutkintojen tunnustamisen edistäminen. Tässä työssä olisi otettava huomioon OECD:n ja Unescon laadunvarmistuksen suuntaviivat rajat ylittävää korkea-asteen koulutusta varten.

3 Painopisteet vuoteen 2009

- 3.1 Seuraavien kahden vuoden aikana aiomme keskittyä toteuttamaan sovittuja toimintalinjoja, joihin kuuluvat muun muassa kolmisyklisen tutkintojärjestelmän nykyiset painopisteet, laadunvarmistus sekä tutkintojen ja opintosuoritusten tunnustaminen. Keskitymme erityisesti seuraaviin toiminta-aloihin.

Liikkuvuus

- 3.2 Vuotta 2009 koskevilla kansallisilla raporteilla annamme selvityksen opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuutta edistävästä kansallisista toimista, joihin kuuluvat myös tulevat arviointitoimet. Keskitymme tärkeimpiin kansallisiin haasteisiin, jotka on nimetty edellä kappaleessa 2.3. Aiomme myös perustaa kansallisten asiantuntijoiden verkoston jakamaan tietoa sekä tunnistamaan ja selvittämään opintorahojen ja lainojen siirrettävyyttä koskevia esteitä.

Sosiaalinen ulottuvuus

- 3.3 Samoin raportimme sosiaalista ulottuvuutta edistävästä kansallisista strategioistamme ja toimistamme, joihin kuuluvat toimintasuunnitelmat ja niiden tehokkuuden arviointiin tarkoitetut toimenpiteet. Kehotamme kaikkia sidosryhmiä osallistumaan tähän kansalliseen työhön ja tukemaan sitä.

Tiedonkeruu

- 3.4 Mielestämme on tarpeen parantaa sekä liikkuvuutta että sosiaalista ulottuvuutta koskevan tiedon saatavuutta kaikissa Bolognan prosessiin osallistuvissa maissa. Näin ollen pyydämme Euroopan komissiota (Eurostat) suunnittelemaan Eurostudent-hankkeen yhteydessä vertailukelpoisia ja luotettavia indikaattoreita ja tietoja, jotta voidaan arvioida, miten kaikki Bolognan prosessiin osallistuvat maat edistyvät sosiaalista ulottuvuutta sekä opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuutta koskevien yleisten tavoitteiden saavuttamisessa. Tämän alan tietojen pitäisi kattaa korkeakoulutukseen osallistumisen tasapuolisuus ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistettävyys. Tämä tehtävä olisi suoritettava yhdessä Bolognan seurantaryhmän kanssa, ja siitä olisi laadittava raportti vuoden 2009 ministerikokouksellemme.

Työllistettävyys

- 3.5 Kolmisyklisen tutkintojärjestelmän käyttöönoton jatkoksi kehotamme Bolognan seurantaryhmää pohtimaan perusteellisemmin keinoja työllistettävyuden parantamiseksi kunkin syklin ja elinikäisen oppimisen yhteydessä. Kaikkien sidosryhmien on kannettava vastuunsa tässä asiassa. Hallitusten ja korkeakoulujen on tiedotettava työnantajille ja muille sidosryhmille laajemmin tekemiensä uudistusten perusteista. Aiomme toimia tarpeen mukaan hallitustemme kautta sen varmistamiseksi, että julkisen sektorin työllistymis- ja urakehitysrakenteet vastaavat täysin uutta tutkintojärjestelmää. Kehotamme korkeakouluja kehittämään kumppanuuksia ja yhteistyötä työnantajien kanssa oppimistuloksiin perustuvan nykyisen opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä.

Eurooppalainen korkeakoulutusalue maailmanlaajuisessa toimintaympäristössä

- 3.6 Kehotamme Bolognan seurantaryhmää raportoimaan meille tämän alan yleisestä kehityksestä Euroopassa, kansallisella tasolla ja korkeakouluissa vuoteen 2009 mennessä. Kaikki sidosryhmät osallistuvat tähän oman vastuualueensa mukaisesti.

Raportoidessaan eurooppalaista korkeakoulutusalueetta maailmanlaajuisessa toimintaympäristössä koskevasta strategiasta Bolognan seurantaryhmän on kiinnitettävä huomiota erityisesti kahteen näkökohtaan. Ensinnäkin on parannettava eurooppalaisesta korkeakoulutusalueesta saatavilla olevaa tietoa kehittämällä Bolognan prosessin sihteeristön Internet-sivustoa ja hyödyntämällä EUA:n Bolognan prosessista laatimaa käsikirjaa, ja toiseksi on parannettava tutkintojen tunnustamista. Kehotamme korkeakoulujen ENIC- ja NARIC-keskuksia sekä muita eurooppalaisen korkeakoulutusalueen tutkintojen tunnustamisesta vastaavia toimivaltaisia viranomaisia arvioimaan muiden maanosien tutkintoja yhtä avoimin mielin kuin ne odottavat muiden arvioivan eurooppalaisia tutkintoja ja käyttämään tunnustamisperusteena tutkintojen tunnustamista koskevaa Lissabonin yleissopimusta.

Tilannearvio

- 3.7 Pyydämme Bolognan seurantaryhmää jatkamaan kansallisiin raportteihin perustuvaa tilannearvioprosessia hyvissä ajoin vuonna 2009 pidettävää ministerikokousta varten. Edellytämme, että laadullista analyysiä kehitetään erityisesti liikkuvuutta, Bolognan prosessia maailmanlaajuisessa toimintaympäristössä ja sosiaalista ulottuvuutta koskevan tilannearvion yhteydessä. Tilannearvion on edelleen katettava seuraavat alat: tutkintojärjestelmä ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistettävyys, tutkintojen ja opintosuoritusten tunnustaminen sekä kaikkien laadunvarmistusnäkökohtien toteuttaminen eurooppalaisen korkeakoulutusalueen laadunvarmistusstandardien ja -suuntaviivojen mukaisesti. Opiskelijakeskeisemmän ja oppimistuloksiin perustuvan opiskelun kehittämiseksi seuraavassa hankkeessa olisi käsiteltävä yhdenmukaisesti tutkintojen kansallisia viitekehyksiä, oppimistuloksia ja opintosuorituksia, elinikäistä oppimista ja aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista.

4 Tavoitteet vuonna 2010 ja sen jälkeen

- 4.1 Koska eurooppalainen korkeakoulutusalue kehittyi jatkuvasti ja vastaa globalisaation haasteisiin, odotamme yhteistyön tarpeen jatkuvan myös vuodesta 2010 eteenpäin.
- 4.2 Vuonna 2010 siirrytään Bolognan prosessista eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen, ja pidämme määrätietoisesti kiinni tästä ajankohdasta, joka antaa meille tilaisuuden vahvistaa sitoutumisemme korkeakoulutukseen, jolla edistetään ratkaisevasti sekä kansallisten että eurooppalaisten yhteiskuntien kestävyttä. Vuonna 2010 meillä on tilaisuus uudistaa sitä visiota, josta saimme kimmokkeen Bolognan prosessin käynnistämiseen vuonna 1999, ja pohjustaa eurooppalaista korkeakoulutusalueetta, jonka vaikuttimena olivat rakenteisiin ja välineisiin liittyviä kysymyksiä laajemmat arvot ja näkemykset. Lupaamme, että vuosi 2010 antaa mahdollisuuden määrätä korkeakoulujärjestelmillemme uuden kauaskantoisen suunnan, jotta korkeakoulujärjestelmillä pystytään vastaamaan tulevaisuutemme kannalta ratkaiseviin haasteisiin.
- 4.3 Kehotamme koko Bolognan seurantaryhmää pohtimaan edelleen eurooppalaisen korkeakoulutusalueen kehittämismahdollisuuksia ja raportoimaan vuonna 2009 pidettävälle seuraavalle ministerikokoukselle. Tässä yhteydessä olisi esitettävä ehdotuksia asianmukaisista tukirakenteista ja pidettävä samalla mielessä, että nykyiset epäviralliset yhteistoimintajärjestelyt toimivat hyvin ja että niillä on saatu aikaan ennennäkemättömiä muutoksia.

- 4.4 Aiempien tilannearvioiden sekä Trends - ja Bologna With Student Eyes -raporttien perusteella kehotamme Bolognan seurantaryhmää harkitsemaan, että se suunnittelisi yhteistyössä neuvoo-antavien jäsenten kanssa vuodeksi 2010 raportin, johon sisältyy riippumaton arviointi ja jossa arvioidaan Bolognan prosessin kokonaiskehitystä eurooppalaisella korkeakoulutusalueella vuodesta 1999 alkaen.
- 4.5 Valtuutamme Bolognan seurantaryhmän tekemään päätöksen vuoden 2010 ministerikokousten luonteesta, sisällöstä ja paikasta vuoden 2008 ensimmäisellä puoliskolla.
- 4.6 Seuraava kokouksemme järjestetään Benelux-maissa Leuvenissa/Louvain-la-Neuvessa 28.–29. huhtikuuta 2009.